Examen VWO

2007

tijdvak 1
woensdag 16 mei
9.00 - 12.00 uur

Nederlands

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 20 vragen en een samenvattingsopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 50 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, dan wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

700025-1-001o

Tekst 1 Het poreuze zelf

Een eerste alinea van een tekst kan diverse functies hebben, zoals:
1 de hoofdgedachte van de tekst aangeven
2 de centrale vraag stellen
3 een korte samenvatting geven van het vervolg van de tekst
4 de directe aanleiding voor het schrijven noemen.

2p **1** Welke twee functies zijn van toepassing op de eerste alinea van de tekst 'Het poreuze zelf'?

De tekst 'Het poreuze zelf' vertoont, over de tekst verspreid, zowel kenmerken van een uiteenzetting, van een beschouwing als van een betoog.

2p **2** Welk onderwerp staat centraal in het uiteenzettende gedeelte van de tekst?

2p **3** Welke impliciete hoofdvraag wordt beantwoord in het beschouwende gedeelte van de tekst?

2p **4** Wat is de hoofdgedachte van het betogende gedeelte van de tekst?

De titel van de tekst luidt: Het poreuze zelf.

1p **5** Hoe kan deze titel, gelet op de strekking van de tekst, het beste geïnterpreteerd worden?
A Onze autonomie is een illusie.
B Onze hersenen werken als een spons.
C Onze identiteit is omgevingsgevoelig.
D Onze persoonlijkheid is breekbaar.

1p **6** Welke van onderstaande zinnen geeft de beste omschrijving van de "ideologie (…) van autonome individuen" (regel 14)?
A De individuele burgers dienen zich zo te gedragen dat zij niet afhankelijk zijn van hun omgeving.
B De individuele burgers moet alle keuzevrijheid geboden worden die denkbaar is.
C De individuele burgers zijn zelf verantwoordelijk voor het scheppen van een rijke omgeving.
D De individuele burgers zijn zelf verantwoordelijk voor hun positie in de samenleving.

"Deze twee begrippen riepen een felle ideologische strijd op." (regels 40-42)

1p **7** Waar had deze ideologische strijd betrekking op?
A De mate waarin de overheid invloed kan en moet uitoefenen op de individuele burger.
B De mate waarin de overheid invloed kan en moet uitoefenen op het onderwijs.
C De mate waarin de overheid zich moet bemoeien met de sociale wetenschappen.
D De mate waarin de overheid zich moet bemoeien met het onderzoek naar hersenen.

Volgens alinea 4 denken aanhangers van zowel ‘rechts’ als ‘links’ nu anders over de mogelijkheden van individuen dan voorheen.

1p **8** Welk van onderstaande uitspraken over ‘rechts’ is het meest in overeenstemming met de gedachtegang uit alinea 3 en 4 samen?

A Onder rechts bevonden zich voorheen veel aanhangers van de *nature*-gedachte, terwijl zij tegenwoordig juist de *nurture*-gedachte aanhangen.

B Rechts benadrukt de mogelijkheid dat mensen kunnen veranderen, voorheen leek rechts juist van de onveranderlijkheid van mensen uit te gaan.

C Rechts beschouwt maatschappelijke ongelijkheid als vanzelfsprekend en meende in het verleden dat individuen daar zelf verantwoordelijk voor zijn.

D Rechts ziet beperkte keuzemogelijkheden voor het individu, voorheen legde rechts meer nadruk op de onveranderlijkheid van de maatschappij.

In alinea 7 is er sprake van een “principe” (regel 111) dat uit hersenonderzoek bij ratten blijkt.

2p **9** Wat houdt dit algemene principe in?
Gebruik niet meer dan 15 woorden.

In alinea 7 worden uitkomsten van onderzoek naar rattenhersenen ook op menselijke hersenen toepasselijk geacht.

1p **10** Van welk type argumentatieschema is hier sprake?

A argumentatie op basis van oorzaak en gevolg

B argumentatie op basis van overeenkomst en vergelijking

C argumentatie op basis van voor- en nadelen

D argumentatie op basis van voorbeelden

In alinea 8 en hierop volgende alinea’s wordt het verschijnsel ‘spiegelneuronen’ besproken.

1p **11** In welke mate spelen spiegelneuronen een rol bij de vorming van het individu?

A Via de spiegelneuronen leren we een onderscheid te maken tussen valse en echte sentimenten van ons zelf.

B Via de spiegelneuronen leren we een onderscheid te maken tussen de verschillende zintuigen.

C Via de spiegelneuronen kunnen we ons voorbereiden op toekomstige handelingen en leren we onze persoonlijkheid kennen.

D Via de spiegelneuronen leren we ons in te leven in de ander en nemen onze sportprestaties toe.

1p **12** Waarom zijn neurowetenschappers tegenwoordig ook geïnteresseerd in sociale processen?

A In sociale processen wordt de werking van spiegelneuronen zichtbaar.

B Mensen leren de wereld om hen heen begrijpen door sociale contacten.

C Sociale processen zijn vermoedelijk van invloed op de vorming van onze hersenen.

D Van de minder ‘harde’ takken van wetenschap valt steeds meer te leren.

"Autonomie zien als sociale prestatie" (regel 249)
De auteur spreekt in dit verband van een paradox.

4p **13** Geef aan welke twee tegengestelde verschijnselen elkaar lijken uit te sluiten en leg uit waarom het om een schijnbare tegenstelling gaat.
Gebruik maximaal 50 woorden.

Het is mogelijk na de inleidende alinea de tekst in vier delen te verdelen, waarboven achtereenvolgens de volgende kopjes kunnen worden geplaatst:
1 Terug naar vroeger?
2 Aangeleerd of aangeboren
3 Omgeving essentieel
4 Politieke consequenties

1p **14** Boven welke alinea past het beste kopje 2?

1p **15** Boven welke alinea past het beste kopje 3?

1p **16** Boven welke alinea past het beste kopje 4?

1p **17** Welke van onderstaande zinnen drukt het beste de hoofdgedachte uit van de tekst 'Het poreuze zelf'?

A De mate waarin mensen autonoom zijn is afhankelijk van aangeboren eigenschappen en derhalve heeft politieke bemoeienis slechts een gering effect op de autonomie van de burger.

B De mate waarin mensen autonoom zijn is afhankelijk van het vermogen zich in een ander te verplaatsen; ook van de politiek mag inlevingsvermogen verwacht worden.

C De mate waarin mensen autonoom zijn is sterk afhankelijk van omgevingsfactoren en aangaande de kwaliteit van die omgevingsfactoren is een rol weggelegd voor de overheid.

D De mate waarin mensen zich kunnen ontwikkelen tot een autonoom individu is afhankelijk van het politieke klimaat waarin zij leven.

1p **18** Welke van onderstaande beweringen geeft het beste het uit de tekst af te leiden standpunt van de auteur weer over de autonomie van de burger?

A De burger is alleen verantwoordelijk voor die gebeurtenissen waarbij de politiek geen invloed heeft kunnen uitoefenen.

B De burger is helemaal verantwoordelijk voor het eigen lot, maar autonomie kan pas bereikt worden onder gunstige voorwaarden.

C De burger is in het geheel niet verantwoordelijk voor het eigen lot, dat geheel bepaald wordt door omgevingsfactoren.

D De burger is slechts voor een deel verantwoordelijk voor het eigen lot en autonomie is niet vanzelfsprekend.

tekstfragment

De discussies omtrent mogelijke oorzaken van autisme onderscheidden zich aanvankelijk in een *nature*- en *nurture*standpunt. De nature-aanhangers stelden dat de stoornis op een organische bepaaldheid berustte, terwijl de nurture-aanhangers de stoornis als een gevolg van omgevingsfactoren beschouwden. Autisme wordt momenteel echter gezien als een neuro-biologische stoornis van de hersenen met ernstige gevolgen voor de ontwikkeling en opvoeding van kinderen met deze stoornis. Vanuit deze opvatting publiceerde Rutter in 1985 zijn baanbrekend artikel, getiteld: "De behandeling van autistische kinderen". Hij benadrukt het belang van een educatieve en ontwikkelingsgerichte benadering. De ontwikkeling moet continu worden gestimuleerd. Waar een ander kind zich spontaan dingen eigen maakt, moet een autistisch kind deze stap voor stap aangereikt krijgen. Ervaring heeft uitgewezen dat autistische kinderen het meest leren in alledaagse situaties.

naar: I.A. van Berckelaer-Onnes, C. Weber en C. Aerts
uit: Engagement Special deel 1, december 1997

Het tekstfragment handelt over autisme bij kinderen. Aan de ene kant staat dit tekstfragment haaks op hetgeen in tekst 1 over de ontwikkeling van onze hersenen wordt gesteld. In een ander opzicht sluit dit tekstfragment nauw aan bij tekst 1.

1p **19** Citeer een zin uit het tekstfragment waaruit blijkt, dat voor de verklaring van autisme de ‘nature’-visie nog steeds doorslaggevend is.

1p **20** Maak duidelijk dat ten aanzien van de behandeling van autisme dit tekstfragment nauw aansluit bij de opvattingen over de ontwikkeling van de hersenen in de tekst ‘Het poreuze zelf’.

Tekst 2 Wie spreek je aan, als niemand de macht heeft?

22p **21** Maak een goedlopende samenvatting in correct Nederlands van de tekst “Wie spreek je aan, als niemand de macht heeft?” in maximaal **220** woorden.
Zorg ervoor dat je samenvatting begrijpelijk is voor iemand die de oorspronkelijke tekst niet kent.
Zorg dat je in je tekst opneemt:
- de visie van de schrijver op het functioneren van de Nederlandse democratie;
- de ondersteunende argumenten bij deze visie;
- de conclusie die de schrijver trekt.

Bronvermelding
Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.